

Renate van Eijck

‘JUF, JE HEBT HET BOEK HELEMAAL NIET GEBRUIKT...’

EEN ONDERZOEK NAAR LERAARVAARDIGHEDEN BIJ ONDERZOEKEND LEREN

Op openbare daltonschool de Voorpoort wordt op vrijdagmiddag druk gewerkt. De leerlingen van groep 5/6 zijn verdeeld over de hele school bezig. Ondertussen loopt de leraar bij alle groepjes langs, ze maakt een praatje en stelt enkele vragen. Als er gevraagd wordt aan de leerlingen wat ze aan het doen zijn, geven ze allemaal hetzelfde antwoord: ‘we zijn aan het onderzoeken hoe het komt dat het licht gaat branden in de klas.’

Om deze manier van werken op de juiste manier te begeleiden is er onderzoek gedaan naar leraarvaardigheden bij onderzoekend leren. Zo ook tijdens de lessen natuur & techniek op de Voorpoort, een school van ongeveer 80 leerlingen in het centrum van Vollenhove. Maar hoe zijn deze leerlingen tot deze manier van werken gekomen? En wat is de rol van de leraar tijdens dit traject? In dit artikel zal er worden ingegaan op de vaardigheden die een leraar moet bezitten bij onderzoekend leren.

HET PROBLEEM

Het team op de Voorpoort geeft aan een onderzoekende houding te missen bij de leerlingen. Zij zouden dit graag meer willen zien tijdens de lessen. Het ontbreekt hen

echter aan handvatten die ze kunnen gebruiken om onderzoekend leren in te zetten binnen de lessen. Ook leerlingen geven aan de lessen saai te vinden. Ze moeten erg veel luisteren en mogen bijna nooit iets zelf doen. Ze willen graag iets uitzoeken, ontwerpen of naar buiten gaan. Maar voordat de kinderen een onderzoekende houding kunnen ontwikkelen, is het aanpassen van het gedrag van de leraar van groot belang.

LERAARVAARDIGHEDEN BIJ ONDERZOEKEND LEREN

De leraar vervult in de klas voornamelijk een sturende rol. Deze rol moet echter veranderd worden om tot onderzoekend leren te kunnen komen. De sturende rol moet plaats maken voor een coachende rol. Coachen is begeleiden, helpen, opleiden, maar ook uitdagen en eisen stellen (Wyffels, 2006). De aandacht voor het stellen van zo open en uitdagend mogelijke vragen en het luisteren naar de antwoorden, staat hierbij centraal. Als leraar is het belangrijk om vragen en theorieën van kinderen toe te laten en hierop in te spelen. Dan alleen zullen kinderen blijvend vragen en theorieën durven uiten en onderzoeken (Van Houte, Devlieger & Schaffler, 2013). Hierbij zorgt de leraar voor gerichte, coachende vragen. Door deze vragen te stellen, komen de kinderen tot onderzoek, zonder dat de leraar hierbij een sturende rol inneemt.

UITVOERING INNOVATIE-ONTWERP

Tijdens de uitvoering van het innovatie-ontwerp is er

onderzoek gedaan naar de rol van de leraar bij onderzoekend leren. De vraag die hierbij centraal stond is: hoe kun je als leraar je gedrag veranderen om zo de lesbeleving van de leerlingen te laten toenemen? Dit is zowel in de literatuur als in de praktijk onderzocht. In een periode van drie weken is er gewerkt met het ontwikkelde innovatie-ontwerp. Het innovatie-ontwerp is gericht op het stellen van coachende vragen tijdens onderzoekend leren. Hoe kun je als leraar de kinderen aan het werk zetten, zonder een sturende rol aan te nemen? Om dit te kunnen toepassen is er een checklist ontwikkeld voor de leraar, waarin voorbeelden staan van coachende vragen.

RESULTATEN INNOVATIE-ONTWERP

Door gebruik te maken van zowel het bevragen van de leerlingen, een observatie van de directie en een observatie van de onderzoeker zelf, is er op verschillende manieren gekeken naar een oplossing om de lesbeleving te vergroten. Er is in dit proces gebruik gemaakt van nul- en eindmetingen. In de eindmeting kwam naar voren, dat de leerlingen erg enthousiast zijn over de lessen. Ze vertellen dat juf zelfs het boek niet meer gebruikt tijdens de les. Leerlingen hebben zichzelf hierbij de vraag gesteld of je ook kunt leren door dingen te doen. Ze hebben dit aan de hand van het werkboek gecontroleerd en kwamen erachter dat ze alles geleerd hebben, wat er in het werkboek

omschreven stond. Een ontwikkeling die ontzettend mooi is om te zien in de klas. Ook de directie geeft aan meer nieuwsgierigheid te zien bij de leerlingen, waarbij de rol van de leraar een grote plek inneemt. Zo geeft de directie aan dat de leraar voornamelijk de rol van coach aanneemt. Uit de videobeelden komt naar voren dat de leraar vaker coachende vragen stelt, waarbij duidelijk gebruik gemaakt wordt van de voorbeeldvragen van de checklist.

WAT LEVERT HET OP?

Bij de evaluatie van het onderzoek is de onderzoeker tot de volgende conclusies gekomen.

- Leerlingen zijn enthousiaster geworden over de lessen natuur en techniek, waardoor ook de leraar enthousiaster voor de klas staat.
- Het stellen van de juiste, coachende vragen tijdens het proces is belangrijk de leraar verandert zijn rol van sturend naar coachend.
- Omdat de leraar de rol van coach aanneemt tijdens onderzoekend leren, worden de leerlingen verantwoordelijk voor hun eigen leerproces.
- Literatuuronderzoek wijst uit dat het prikkelen van de nieuwsgierig bij leerlingen ervoor zorgt dat leerlingen informatie beter opslaan (Peeters & Van Baren-Nawrocka, 2014).

Door als leraar je coachende houding aan te passen in de lessen, vergroot je de lesbeleving bij leerlingen. Leerlingen zijn enthousiast aan het werk tijdens de lessen natuur en techniek. Door coachend vragen te stellen, wordt het brein geprikkeld. Nieuwsgierigheid zorgt ervoor dat we graag meer willen weten. We willen juist datgene weten, wat we nog niet weten, maar waar we wel zelf achter kunnen komen (Peeters & Van Baren-Nawrocka, 2014). Dit prikkelt ons brein.

Renate van Eijck is leraar op openbare daltonschool de Voorpoort in Vollenhove. Zij volgt de master Leren en Innoveren op KPZ.

LITERATUUR

- Peeters & Van Baren-Nawrocka (2014). Onderzoekend leren: Hoe begeleid je kinderen bij hun eigen onderzoek? *JSW*, 10, 18-21.
- Van Houte, Devlieger, & Schaffler (2013). *Jonge kinderen, grote onderzoekers en de leraar?* Vlissingen, Nederland: Bazalt.
- Wyffels, D. (2006). *Hoe coach ik mijn klas?* Tiel: Lannoo.